

В. МОДРИЧ ВЕРГАН

ВАСИЛЬ СИМОНЕНКО

ВИДАННЯ ШКІЛЬНОЇ РАДИ
Нью Йорк 1985

В. МОДРИЧ ВЕРГАН

ВАСИЛЬ СИМОНЕНКО

ДАРУНОК ВІЛ УКРАЇНСЬКОЇ
ШКІЛЬНОЇ РАДИ АМЕРИКИ
EDUCATIONAL COUNCIL - U.C.S.A.
P.O. Box 391 — COOPER STA.
New York, N.Y. 10276-0391

diasporiana.org.ua

ВИДАННЯ ШКІЛЬНОЇ РАДИ
Нью Йорк 1985

Ш К І Л Ь Н А Р А Д А
УКРАЇНСЬКИЙ КОНГРЕСОВИЙ КОМІТЕТ АМЕРИКИ

Copyright 1985 *by Shkilna Rada — New York*

Всі права застережені
за видавництвом Шкільної Ради УККА — Нью Йорк

EDUCATIONAL COUNCIL — U.C.C.A.
P. O. Box 391 — COOPER STA.
New York, N. Y. 10276-0391

Printed in U.S.A.

Епоха „шестидесятників” в УССР

Як жив Василь Симоненко, то комуністичний уряд, а точніше підлизники комуністичному урядові, все робили, щоб він не виріс духово понад верхи комуністичних дубів. Та все таки Симоненко ріс і виріс на одного із передових письменників так званих „шестидесятників”.

Назва „шестидесятники” походить від того, що в 1960-их роках по смерті Сталіна, виступила молода група письменників і поетів, які поставили собі за мету, використати відлигу на початку влади Хрущова і вивести українську літературу і культуру з соцреалізму за допомогою нових форм і змісту на міжнародний форум.

До групи „шестидесятників” належали — Ліна Костенко, Іван Драч, Микола Вінграновський, Євген Гуцало, Микола Сингаївський, Василь Симоненко, Микола Ільницький, Галина Лучук, Борис Манайсура, Роберт Третьяков, Василь Стусь, Ігор Калинець, Борис Олійник та інші. Всіх нараховують около шістдесят осіб. Це люди, що переважно народжені в роках 1930-1940. Із 60-ьох, то 49 з вищою освітою. Їх соціальне походження, то більшість з них діти урядовців, а всього 12 — діти селян-колгоспників. Із 60-ьох 25 були членами комсомолу, а також кільканадцять були членами компартії.

Незважаючи на те, що всі вони народилися в комуністичному режимі і в ньому росли та виховувалися, всі вони у своїх творах показали, що вони: патріоти української землі і народу, любителі української мови, культури і традиції, гуманні у відношенні до других людей і народів, великі прихильники поступу, а в тому поступу і в Україні до тої міри, щоб Україна зі своєю довголітньою культурою і творчістю вийшла на міжнародний форум.

Але короткотривала відлига почала знову

замерзати таки ще за влади Хрущова. Багатством письменникам і поетам почали урядові критики пригадувати про соціалістичний реалізм, а деяким, то почали приписувати модерністичні впливи. Вкінці сам Хрущов у своїй одній промові виразно сказав, що поезія і проза грають, не провідну, а допоміжну роллю у керуванні державою.

Це був виразний натяк на те, що поетам і письменникам робити те, що вони робити почали, не „радитися”. Більшість з них притупили свої пера, а непокірних, таких як Ліна Костенко, Іван Драч та інші відповідними комуністичними засобами присмирили.

Василь Симоненко, який хорів на туберкульозу — помер 13 грудня 1963. Його духовна спадщина не вся була друкована, а як і була друкована, то була прочищена партійною цензурою. Кільканадцять віршів приятелі Симоненка передали за кордон і вони були надруковані в збірці „Берег чекань”.

Короткий життєпис Василя Симоненка

Василь Симоненко народився 1935 року в селі Біївцях, на Полтавщині, в родині колгоспників. В ранній молодості він втратив батька і його виховувала мати.

До народної школи ходив у Біївцях, а до середньої у Полтаві і в 1952 році поступив на журналістичний факультет Київського університету, який закінчив 1957 року. Потім працював у редакціях газет: „Черкаська Правда” і „Молодь Черкащини”. Помер 13 грудня 1963 року як кореспондент „Робітничої Газети”.

Формування світогляду Василя Симоненка

Дата народження і місцевість Біївці вказують виразно на те, що Василь Симоненко народився в українському колгоспному селі в добі Сталінського режиму. В ньому він виростав і ходив до школи, у якій учителі набивали молоді голови культом вождя і теоріями марксизму-ленінізму.

Але тому, що Симоненко народився в колгоспній родині і тому, що його виховувала ця родина в українському традиційному дусі, то

всі ці комуністичні ідеологічні і партійні мудрощі Симоненко сприймав по-своєму. Він комуністичні мудрощі супоставляв із комуністичною дійсністю. Ідеологію — супоставляв із тяжким диктаторським режимом, а комунізм супоставляв із нужденним життям колгоспників, а в тому із життям своєї родини.

Про своє дитинство згадує Симоненко у вірші „Грудочка землі”, а про юність він згадує у вірші „Юність”. У вірші „Грудочка землі” він згадує своє дитинство дуже теплими словами. Він бачить ті місця, де бавився і слухав „ніжні і замріяні пісні”. Він далі каже:

„В них дзвеніло щастя непочате,
Радість невимовна і жива,
Коли їх виводили дівчата,
Як ішли у поле на жнива.
Ті пісні мене найперше вчили
Поважати труд людський і піт,
Шанувать вітчизну мою милу,
Бо вона одна на цілий світ.

Цей вірш Симоненко кінчить такою строфою, у якій прирікає батьківщині:

З нею я ділити завжди буду
Радощі, турботи і жалі,
Бо у мене стукотить у грудях
Грудочка любимої землі”.

Виріс Симоненко серед української природи, полюбив її і полюбив також і українські пісні, що їх співали дівчата під час жнив. Рівночасно із любов'ю до української природи і пісень у Симоненка зродилася любов до працюючих людей і до України, яка є для нього тільки одною на цілий світ. З нею він прирікає ділити „радощі, турботи і жалі”.

Ось такими словами Симоненко виявив, серед яких обставин проходило його дитинство. Правда, він ні словечком не згадує про те, що його дитинство проходило в комуністичному режимі, в українському колгоспному селі, але він каже зовсім виразно, що він бачив „труд людський і піт” і їх він буде поважати.

Про свій юнацький вік Симоненко каже у вірші „Юність”. Юність, навчила його відкри-

вати „уперто й гарячково істини смішні”, тобто ті правди, які випливали з утопійних теорій комунізму і різного роду „п’ятирічок” та „семирічок”, які обіцяли щастя, а його ніде не можна було бачити, хіба слухати про них різні жарти.

Симоненко з гордістю про юність пише:

„Це ж вона, нестримна й, криклива,
Повна вихвалень і недовір,
В поєдинки рвалася сміливо,
Глуздові часом наперекір”.

Тим усім, що нарікали на молодь, що вона неспокійна, що вона викликає тривогу, Симоненко каже:

„То чого ж стогнати кучеряво:
— Що за діти — хай боронить Бог —
Юність має на тривогу право,
Що ж то і за юність без тривоги!
Хай ми посивієм од натуги,
Поступ не зупиним все одно:
Нові покоління — не папуги, —
Щоб товкти заучене давно.
Юність вчать — наука їм не шкодить,
Але рветься зойк у мене з уст,
Хай до неї близько не підходить
Із своєю міркою Прокруст.”

В наведених кінцевих строфах Симоненко до політруків, які вчили молодь комуністичної ідеології каже, що теперішнє молоде покоління не можна годувати старими ідеями і вимагати від них повторення старих кличів, бо це молоде покоління не папуги. До молодого покоління не можна також приходити із міркою, як в грецькій мітології Прокруст із своїм ліжком, і хто в це ліжко не влазився, бо був завеликий, то він йому відтинав ноги, або голову.

Симоненко, як бачимо із вірша „Юність” є за свободу духа і за свободу дії того духа не так, як цього хоче комуністична партія, чи комуністичний уряд, але так, як хоче самовиявити людина, а зокрема молодь при допомозі живого, чи друкованого слова про свободу духа і правду слова.

Дух свободи і правда слова — це ті дві основні бази, з яких починає Симоненко виліт у

світ поезії, у світ літературної творчості. Що то комуністичний уряд не робив би, то йому поступу задержати не вдасться. Зокрема йому не вдасться зупинити поступу в розвитку національно визвольних ідей.

Як помер Сталін, то Симоненко був студентом Київського університету. Місце Сталіна по внутрішній боротьбі комуністичних верховодів зайняв був Нікіта Хрущов. Він, як відомим згодом стало, на партійній таємній нараді був виступив проти „культу особи” і тим викликав в цілому ССРСР, а також і за кордоном, надії на те, що в ССРСР за його верховодства настануть зміни. В багатьох людей навіть були здогади, що ССРСР буде демократизуватися та що там дійде до справжньої „народної демократії”. Такої думки були також і молоді поети та письменники, які виступили із новими своїми творами, навіяними свободолюбними ідеями, новою тематикою як під оглядом форми, так і змісту. Першими такими письменниками були — Ліна Костенко (видала збірки „Проміння землі”, „Вітрила” і поезій п. н. „Мандрівки серця”), І. Драч, (видав збірки поезій „Ніж у серці” і „Соняшник”) та Микола Вінграновський (видав збірку „Атомні прелюдії”).

Перші поетичні твори Василя Симоненка

За свідченням товаришів Симоненка, він почав писати вірші ще в Київським університеті, десь всередині 1950-их років, але їх тоді не друкував. Щойно в 1962 році вийшла його перша збірка поезій „Тиша і грім”. Але в цю збірку не увійшли всі його вірші, бо цензура їх не пропустила, і ці вірші ходили у відписах. Симоненко став славним поетом не завдяки опублікованим віршам, але неопублікованим. В недрукованих поезіях він був апостолом свободи духа і правди слова.

Комуністична критика, щоб відвернути увагу читачів від недрукованих віршів В. Симоненка, почала звертати увагу на його першу збірку „Тиша і грім”, вказуючил в ній на соціалістичний реалізм. Так зробив критик Степан Кри-

жанівський. Він при тому назвав Симоненка талановитим сучасним поетом.

Кордоцентричність у поезії Василя Симоненка

Що Симоненко у своїй першій збірці „Тиша і грім” виявив себе талановитим поетом, це правда, але він виявив себе не в соціалістичному реалізмі, а в так званому кордоцентризмі (корс, кордіс — латинське слово, означає серце; отже „кордоцентризм” означає, що осередком людських думок і почувань є серце) тобто в спрямуванні свого творчого таланту на чуттєвий елемент — серце. Читаючи поезії В. Симоненка, ми бачимо, що через неї проходять чуттєві елементи — любов до матері, до родини, до місця народження, до народу, до України і її краси, до традиції, до мови і т. д.

Бачимо в поезії ненависть до підлабузників, гнучкошиєнків, донощиків і т. п. Зокрема видно в поезії В. Симоненка прив'язаність до родини, до традиції, до історичного минулого та до культури свого народу.

Родина в творчості Василя Симоненка

Родина, як відомо, це основна клітина суспільності і суспільного устрою. Головну роль в родині грають батько й мати, як родителі, кормителі, і виховники. У В. Симоненка тому, що в його ранньому дитинстві батько помер, головну роль грає мати. Він їй присвятив кілька своїх поезій, як „Жорна”, „Дума про щастя”, „Лебеді материнства”, „Скільки б не судилося страждати”, „Лист”, „Одинока матір”.

У цих віршах Симоненко висловив свої глибокі синівські почування до матері за те, що вона його породила і виховала. Рівночасно він у поетичній формі змалював важкий труд матері, її журбу і горе. Для прикладу взяти вірш „Жорна”. У ньому сплітаються глибокі синівські почування до матері з співчуттям для неї за її важку працю у добі техніки, в тому і космічних летів. Важку працю матері він змальовує такими словами:

„Натуга на руках
від втоми чорних
здувала жили,
ніби мотузкі,
Каміння кляцало зубами
в жорнах.
жувало жовті зерна на друзкі.
І сіялось не борошно,
а мука . . .
При тьмяному мигтінні каганця
жіночі ніжні
материнські руки
тягли за ручку
камінь без кінця.
Журливо мліли очі сумовиті
і борошно,
мов біла кров лилось . . .
Це все було
в двадцятому столітті,
що грозами над нами пронеслось.”

З синівської вдячності до матері-кормительки Симоненко закінчує свій вірш „Жорна” словами:

„Цілую руки,
що крутили жорна
У переддень космічної доби”.

Духовий зв'язок сина із матір'ю представив Симоненко у вірші „Лист” такими словами:

„Знов листа мені прислала мати,
Невеличкий лист — на кілька слів.
Пише рідна, що навколо хати
Наш садок вишневий — забілів,

Наче вчора бігав я до школи
І садив ті вишеньки малі,
А тепер гудуть над ними бджоли
І повалені пустаї джмелі.

Слів таких і треба не багато,
Та вони, як весняні пісні,
Принесли в гуртожиток в кімнату
Теплі — теплі спогади мені”.

У вірші „Скільки б не судилося” Симоненко обіцяє матері, що він не буде на неї нарікати як би йому зле поводилося, бо він день народин буде все благословити. Цю обіцянку він висловив словами:

„Скільки б не судилося страждати,
Все одно благословю завжди
День, коли мене родила мати
Для життя, для щастя і біди.

День, коли мої маленькі губи
Вперше груди мамині знайшли,
День, що мене вперше приголубив
Пучечками променів з імлі.

Як мені даровано багато!
Скільки в мене щастя, чорт візьми!
На землі сміятись і страждати,
Жити і любити поміж людьми.

Ці самі думки про матір, яка привела його на світ, В. Симоненко повторив у інтерв'ю для українського радіо після виходу його збірки поезій „Тиша і грім” так:

„Що я можу про себе сказати? Ще так мало прожито: так мізерно мало зроблено. Хочеться бути людиною, хочеться робити гарне і добре, хочеться писати такі вірші, які б мали право називатися поезією. І якщо це мені вдається рідко, то не тому, що я не хочу, а тому, що мало вмю і мало знаю.”

„Найбільше люблю землю, людей, поезію і... село Біївці на Полтавщині, де мама подарувала мені життя. Ненавиджу смерть. Найдужче боюся нещирих друзів. Більше мені сказати про себе нічого”.

У цьому інтерв'ю виразно видно не тільки синівську любов і вдячність до матері за те, що вона його на світ привела, але й видно всі роди любови: любов індивідуальну, любов до народу, до поетичної творчості, до землі-України. Всі ці роди любови — реальні, що їх В. Симоненко втілює у конкретних людей, славних історичних постатей та в представників української культури.

Такими людьми є мати, баба Онися, тітка Варка, дядько Оверко, колгоспний конюх Федір Кравчук, безбатченко Івась, дівчата Марія і Настя, колгоспники і колгоспниці, українські мистці Новаківський, Сосенко та інші, а далі славні українські історичні постаті з княжої і козацької доби та після козацької з доби відродження України.

Поширений мотив матері у поезії В. Симоненка

Мотив матері у поезії В. Симоненка має також узагальнений образ. Коли Симоненко згадує матір, то він має на думці, не рідну матір, а українські матері. От для прикладу взяти б вірш „Дума про щастя”. У цьому вірші Симоненко в поетичній формі представляє матір, яка тяжко працює в колгоспі дояркою, не маючи ніяких технічних засобів для полегшення своєї праці. Тим часом комуністичний уряд розбудовує техніку на те, щоб дістатися у космос . . .

Симоненко у згаданому вірші „Дума про щастя” іронічно каже, чи прийде до голови керівникам колгоспної системи думка, що дояркам

„в космос крешуть ото
не ракети,
але пружні цівки молока.
А для неї
це зовсім не диво,
бо збагнула давно таке:
Справді,
зараз вона щаслива,
тільки ж щастя яке важке!
І тому ця Марія
чи Настя
будить дзвоном дійниці село,
щоб поменше
такого щастя
на радянській землі було”.

В. Симоненко знаючи, що хоч які важкі економічні і політичні відносини в Україні, то українські матері родять і виховують своїх дітей, бо закон природи і закон Божий сильніший від режимів. Цей закон безперервного роду і народу В. Симоненко представив своїм сучасникам у символічній формі у вірші „Лебеді материнства”.

Лебеді, як відомо, відзначаються між птахами тим, що живуть парами (моноганізм) та дбайливо піклуються про своє молоде покоління. Як вмирає лебідка, то лебідь з туги за нею дуже часто вмирає також.

В. Симоненко у вірші „Лебеді материнства” у символічний спосіб представляє українську матір, яка мріє про долю свого малого сина. Мати до сина каже:

„Виростеш ти, сину, вирушиш в дорогу,
Виростуть з тобою приспані тривоги.

У хмільні смеркання мавки чорноброві
Ждатимуть твоєї ніжності й любови.

Будуть тебе кликати у сади зелені
Хлопців чорночубих диво-наречені.

Можеш вибрати друга і по духу брата,
Та не можна рідну матір вибирати.

За тобою завше будуть мандрувати
Очі материнські і білява хата.

І якщо впадеш ти на чужому полі,
Прийдуть з України верби і тополі

Стануть над тобою, листям затріпочуть,
Тугою прощання душу залоскочуть.

Можеш все на світі вибирати, сину,
Вибрати не можна тільки батьківщину”.

У цьому вірші якраз дуже виразно видно, як Симоненко мотив матері поширив на матір України і надав їй такого патріотичного звучання, підкреслюючи при тому синівську любов

не тільки до матері, але й до батьківщини, яка є рівноядна. Як єдина є матір, так і єдина є батьківщина і ні матері, ні батьківщини вибирати не можна. Це, безперечно, пересторога для сучасного і для майбутнього покоління, щоб воно не покидало, щоб не відрікалося України.

У вірші „Одинокa матір” В. Симоненко представляє тяжкий комуністичний режим, у якому молода жінка стала в сімнадцять років вдовою тому, що її нареченого розстріляли. Поет про цю жінку, яка з втратою нареченого також втратила і свою любов, пише:

„Його вже не було.
А ненависть стожала
Мечами помсти рвалася у світ,
Бо поруч з ним прострелені лежали
Твоя любов,
Твоїх сімнадцять літ.

Життя тріумфувало у двобої,
Життя крізь смерть
Утверділо себе...
І стала ти
В сімнадцять літ вдовою,
Хоч наречений твій
Ще й не зустрів тебе.

Росли роки.
Росло твоє чекання,
Печаль смоктала радощі твої,
І над твоїм
Розстріляним коханням
Безглуздо реготали солов'ї”.

Коли ж сталося так, що право материнства взяло верх і вона стала покриткою, то В. Симоненко з жалісним співчуттям каже:

„Та право материнства —
За тобою!
І син в колисці пісню наслуха.
Хай вузьколобі
Звуть його ганьбою,
А лицеміри — пасинком гріха.

Нехай духові покидьки
И заброди
Байстрям, безбатченком
Назвуть твоє диття,
Найтяжчий злочин —
Вкрасти у народу
Тобі довірене життя.

Мадонно мого часу!
Над тобою
Палають німби муки і скорбот,
І подвиг твій,
Обпечений ганьбою
Благословив розстріляний народ”.

Як Т. Шевченко, так і В. Симоненко для по-
критки висловлює глибоке співчуття і називає
її „Мадонною мого часу”, а не осуджує її, як
злочинницю. Злочинцями він називає тих, що
вкрали у народу, а тим самим у дівчини — по-
критки свободу, що вкрали довірене їй життя.

Традиціоналізм у поезії Василя Симоненка

Традиціоналізмом називаємо бажання про-
довжувати все те, що ми одержуємо у духо-
вій спадщині від наших предків у формі тра-
диції чи у формі створеного культу минувши-
ни, включно з пошануванням носіїв традиції,
як також визнання авторитету провідних осіб,
а в родині і громаді старших осіб, і їх пошану-
вання.

В українській нації, яка донедавна була се-
лянською нацією, сильно вкорінений консерва-
тизм і традиціоналізм. Родова селянська тра-
диція з пошануванням старших осіб роду (діда,
баби, матері і батька) виявилася такою силь-
ною, що вона не тільки утрималася досі, але
її стала базою національного і морального від-
родження в сучасній, окупованій большевика-
ми Україні.

Сьогодні ми є свідками, що в українській на-
ції, не зважаючи на величезний тиск комуніс-
тичного режиму перетворити її на націю совет-

ського типу, зростає велике бажання продовжити своє існування фізично і духово. Це бажання продовжити своє існування поза фізичну смерть привело до історичного способу мислення і до зберігання традиції.

Український традиціоналізм став сьогодні одним із підсилювачів визвольної ідеї, а рівночасно він став сам визвольною ідеєю. Це можна дуже виразно бачити у творах українських шестидесятників, а зокрема у віршах Василя Симоненка, як — „Дід умер”, „Баба Онися”, „Я чую у ночі”, „Україні”, „Гранітні обеліски”, „Український лев”, „Юр” та інші.

Дід, у поезії В. Симоненка „Дід умер”, це втілення не тільки досвіду і мудрих порад для молодого покоління, але й символ традиції і невмірущости історичної пам'яті і правди. В. Симоненко вірить, що українські діди, а в тому і його дід, вмірають тільки фізично, а духово вони живуть у пам'яті внуків і внучок.

Тому він у вірші „Дід умер” каже:

„Я не вірю,
що дід з могили воскресне,
але вірю,
що ні —
він увесь не умере.
Його думи нехитрі
додумають внуки
і з очей ще віки пломенітимуть в них
його пристрасть і гнів,
його радощі й муки,
що, вмираючи,
він передав для живих”.

Ствердження, що „дід не увесь умер”, дуже нагадує вірш старинного латинського поета Горация „Ексегі монументум”, у якому він каже, „нон омніс моріяр” („я не увесь умру”). Дід В. Симоненка дуже нагадує Шевченкового діда Івана у поемі „Гайдамаки”, про якого він каже:

„Спасібі, дідусю, що ти заховав
В голові столітній ту славу козачу:
Я її онукам тепер розказав”.

Далі в Симоненка поруч із дідом, символом роду і народньої історичної пам'яті, є баба. Відомо, як повмірають сини чи доньки, то баба стає тоді виховницею внуків.

У вірші „Баба Онися” Симоненко каже, що велике горе для бабусі тоді, як вона старість зустрічає сама. А ще більше горе для неї тоді, як лишаються внуки без мами і тата. Симоненко про це каже:

„Страшнішого ж горя нема
Ніж те, коли старість мати
в домівці зустрічає сама.
Немає такої бід і муки,
ніж сумно з-під сивих брів
дивитись щодня, як внуки
ростуть без своїх батьків”.

Як вибухла друга світова війна і всіх мужчин комуністичний уряд покликав до війська, то лишилися у селах і містах матері, дідусі і бабусі. Тоді вони мусіли перебрати на свої плечі увесь тягар родини—прохарчування, навчання дітей і їх виховання. Таким способом у поколіннях не було перерви в нічому і як закінчилася війна внуки піднялись у космос на завоювання надземних просторів. І В. Симоненко у вірші „Баба Онися” каже далі, що він не винахідникам машин поставив би пам'ятник, а бабусі Онисі, яка виростила і виховала своїх внуків. Дослівно Симоненко пише:

„За те, що ми в космос знялись,
що нині здорові й живі,
я пам'ятник бабі Онисі
воздвиг би на площі в Москві.

Щоб знали майбутні предтечі
в щасливій гордій добі:
Їх горе на утлі плечі
Онися взяла собі.

Щоб воздвиг її над землею
у бронзі дзвенів віки,
щоб всі, ідучи повз неї,
знімали в пошані шапки”.

Ще один елемент традиціоналізму, крім родинного і кровного, впроваджує В. Симоненко до своєї поезії і його наголошує. Цим елементом є національно-історичний елемент. Славне минуле українського народу з часів княжої, козацької та нової епохи повинно бути для молодого покоління не тільки гордістю, але й збудником до творення нових ідей у сучасності. У вірші „Світ який” В. Симоненко, як старинний поет до Музи, звертається до світу і каже:

„Світ який мереживо казкове!
Світ який — ні краю, ні кінця!
Зорі й трави, марево світанкове,
Магія коханого лиця.

Світе мій гучний, мільйоноокий,
Пристрасний, збурунений, німий,
Нижний, і ласкавий, і жорстокий,
Дай мені свій простір і неспокій,
Сонцем душу жадібну налий.

Дай мені у думку динаміту,
Дай мені любови, дай добра,
Гуркочи у долю мою, світе,
Хвилями прадавнього Дніпра.

Не шкодуй добра мені, людині,
Щастя не жалій моїм літам,
Все одно ті скарби по краплині
Я тобі закохано віддам”.

В. Симоненко, відчуваючи у собі силу любови до славної минувшини, хоче те славне минуле показати світові. Він чує, що він наче дерево вростає в українську землю і в небо. У вірші „Я чую у ночі осінні” він пише:

„Стають мої руки цвіттям,
Верхів'ям чоло стає,
Розкрилося ніжно суцвіттям
Збентежене серце моє.

Вростаю у небо високе,
Де зорі жовті джмелі.
І чую: пульсують соки
У тіло моє з землі.

Зі мною говорять могили
Устами колишніх людей,
І їх нерозтрачені сили
Пливуть до моїх грудей.

О, земле жорстока і мила,
Ковтнула ти їхні дні
Усе, що вони любили,
Віддай долюбити мені!

Усе, що вони недопріjali
У чорному гвалті боїв,
Хай клекотом і завіями
Ввірветься в думки мої.

Вслухайтеся, земле і небо,
У рокіт страждань моїх —
Живу не лише для себе,
Я мушу жити й за них”.

Цей гімн українській землі і її славному минулому, це гімн українському антеїзмові, тобто прив'язаності і любові до землі. Українська земля, з усією своєю славною минувиною, дає В. Симоненкові не тільки натхнення до творчості і боротьби за людські і національні права, але вона його тримає при українській нації, незважаючи на всі лиха і страждання. У вірші „Україні” Симоненко виразно каже, коли він радіє, а коли сумує над долею України,

„Коли крізь розпач випнутья надії
І загудуть на вітрі степовім,
Я тоді твоїм ім'ям радію
І сумую іменем твоїм.

Коли грозує далеч неокрая
У передгрозі дикім і німім,
Я твоїм ім'ям благословляю.
Проклинаю іменем твоїм.

Коли мечами злоба крає
І крушить твою вроду вікову,
Я тоді з твоїм ім'ям вмираю
І в твоєму імені живу”

У вірші „Україні”, як бачимо, Симоненко зовсім виразно виступає в обороні України перед тими, що її понижують, що її нищать. Він відважно обвинувачує всіх, що служать режимові і бездушно виконують його нищивні накази. Він їх називає „духовними покидьками”, „забрóдами”, „холуя́ми” і „нікчёмними”. Він гостро засуджує режим і його спомогачів за те, що вони нищать українські історичні здобутки — культурні, мистецькі, музичні, будівельні, літературні та інші.

Найбільшим лиходієм України у новітньому часі В. Симоненко уважає Сталіна і його прибічників. У вірші „Баляда про зайшлого чоловіка” В. Симоненко у символічній формі висміяв комуністичний місіонізм, що його приписували Сталінові та комуністичній партії. По десятках років комуністичного режиму, який взявся змінювати дотеперішні форми людського життя і який проповідував, що тільки він створить рай на землі, показалося, що все це була неправда, що все це був обман людей.

В. Симоненкові довелося чути і бачити те, що діялося в Україні. Він у школі вивчав ідеї та думки Маркса, Леніна і Сталіна. Йому довелося бачити й пережити також п'ятирічки і обіцянки, що вони причиняться до поліпшення життя, а навіть обіцянки, що вони промощують шлях до комунізму. Як Сталін помер, то Симоненко побачив нового комуністичного „месію” Нікиту Хрущова, який також обіцяв, що несповна за десять років населення СРСР, а в тому і населення УРСР, вже буде жити щасливим життям. У „Баляді зайшлого чоловіка” видно виразний натяк на смерть Сталіна і на 30-річчя його панування у таких словах В. Симоненка:

„На свято тридцятье слухняні осли
Втомившись присуду ждати,
Навшпиньки до зайди у хату зайшли,
Він мертвий лежав серед хати.

Коли ж, проклинаючи грішних дівчат,
Облить його люд позбiгався,
Побачили раптом: безплідний кастрат
Месію зачать нахвалявся”.

У цілій низці поезій В. Симоненко в символічній формі прдсуває думку, що український традиціоналізм все був і є за свободу духа і правду слова. Цього духа свободи невдалося колись, і невдається тепер, ні заглушити, ні замінити комуністичним духом, бо він, крім того, що дух, він ще має у собі відвічні правди, що їх висловлювали і висловлюють поети, письменники, культурні діячі, науковці, політики та інші словами та всілякими формами мистецтва. Тому В. Симоненко всім, що намагаються вбити свободу духа в Україні і всім тим, що хочуть правду слова замінити брехнею, кидає грізні слова:

„Тремтіть убивці, думайте лакузи,
Життя не наліза на ваш копил,
Ви чуєте? На цвинтарі ілюзій
Уже немає місця для могил.

Уже народ — одна суцільна рана,
Уже від крові хижіє земля,
І кожного катюгу й тирана,
Уже чекає зсукана петля!

Розтерзані, зацьковані, убиті
Підводяться і йдуть чинити суд
І їх прокльони, злі й несамовиті,
Впадуть на туші плісняві і ситі,
І загойдаються дерева на віті
Апостолів злочинства і облуд”.

„Апостолам злочинства” В. Симоненко протиставить апостолів свободи духа і правди слова українських визначних діячів, поетів, письменників, мистців, полководців і інших від найдавніших часів аж до його часів сучасних, а в тому і самого себе. Він сил до боротьби хоче зачерпнути із соборної України, а не лише із свого роду, села чи території. Він у вірші „Український Лев”, каже:

„Сивий Львове! Столице моєї мрії,
Епіцентре моїх радощів і надій,
Вибухає душа, я тебе розумію,
Але, Львове, хоч трішки мене розумій.

Я до тебе прийшов із захопленням сина
Від степів, де Славута легенду снує,
Щоби серце твоє очайдушне левине
Краплю сили вдихнуло у серце моє”.

Єднання українських душ і думок у соборне думання і діяння — це головний девіз В. Симоненка . . . Цей девіз проходить через усі його поезії. Як колись апостоли Христові були проповідниками його нових правд віри, так проповідником українських нових правд віри став Василь Симоненко та вся велика група українських письменників його ровесників, що мають назву в найновішій історії української літератури „шестидесятники”.

Другим девізом Симоненка, висказаним у душі українського традиціоналізму, є мати свою власну землю, державу і волю.

Ці два девізи Симоненко уклав у вірші „Задивляюся у твої зіниці” такими словами:

„Україно! Ти для мене диво!
І нехай пливе за роками рік,
Буду, мамо, горда і вражлива,
З тебе чудуватися повік.

Ради тебе перли в душі сію,
Ради тебе мислю і творю,
Хай мовчать Америки й Росії,
Коли я з тобою говорю.

Одійдіте, недруги лукаві!
Друзі, зачекайте на путі!
Маю я святе синівське право,
З матірню побудь на самоті.

Україно, ти моя молитва,
Ти моя розпука вікова . . .
Громотить над світом люта битва
За твоє життя, твої права.

Хай палають хмари бурякові
Хай сичать образи — все одно!
Я проллюся крапелькою крові
На твоє священне знамено!”

Як говорити про віру, то треба мати на увазі віру взагалі і віру християнську в Бога, віру в правди об'явлені через пророків, Христа і апостолів. Безперечно, що В. Симоненка уважати віруючим і практикуючим християнином, не можна. Літературознавець, Іван Кошелівець, у передмові до збірки „Берег чекань” каже, що Симоненко у своїй творчості „нерівний”.

Комуністичні літературознавці кажуть, що в творчості В. Симоненка є твори протирелігійні. На доказ того вони подають поему „Прокляття”, „Божественний пшик”, „Баляда про зайшлого чоловіка”, „Лев у клітці” та інші.

Перші два твори Симоненка „Прокляття” і „Божественний пшик”, це данина комуністичному режимові з ранніх літ творчости. Інші вірші, як „Баляда про зайшлого Чоловіка” і „Лев у клітці”, це не антирелігійні вірші, а іронія на існуючий комуністичний лад.

Як прочитати вірш „Баляда про зайшлого чоловіка” то в ній відразу видно глибоку символічну іронію на комуністичний месіонізм, якого репрезентантом у Симоненковому часі був Сталін.

Для яскравости іронії Симоненко запозичив з Євангелії слово „месія” і сполучив його із словом „заброда”, тобто із словом „зайда”, називаючи ним тих усіх, що взяли разом із Сталіном ущасливити людей „комуністичним раєм”. Коли ж цього раю не вдалося створити, то Сталін усе казав, що ще треба почекати. Так на чеканні проминуло багато років аж до смерті Сталіна.

Як Сталін помер, то В. Симоненкові прийшлося бачити нового „месю” Хрущова, якого слова, як і слова Сталіна, були безплідними, як безплідним кастратом був зайшлий чоловік. У баляді, що про неї була згадка, В. Симоненко виразно натякує на смерть Сталіна такими словами:

„На свято тридцяте слухнянні осли
Втомившись присуду ждати,

Навшпиньки до зайди у хату зайшли!
Він мертвий лежав серед хати.
Коли ж проклинаючи грішних дівчат,
Облить його люд позбігався,
Побачили раптом: безплідний кастрат
Месію зачатъ нахвалявся”.

Ніякої антирелігійної тенденції у цьому вірші невидно, а навпаки аж надто виразно звучать слова повні іронії на п'яти- і семирічки, на комуністичні обіцянки, що от буде в Україні „комуністичний рай”.

У вірші „Лев у клітці” Симоненко символічно представив „царя звірів”, якого люди приборкали і посадили в клітку для оглядання, щоб всі знали хто такий лев та як він тепер почувається. Лев, який колись був пострахом для малих звірів, опинившись в клітці, зробився ще менший духом, як ті малі звірі, що його боялися. Тому В. Симоненко каже:

„Що ж, їм пора б уже збагнуть,
Що ти носив лиш ненависть і лють —
В своєму серці кам'янім і дикім,
Свободи не любив, як Ватикан Корану,
А тому можеш бути рабом або тираном,
Рабом—нікчемним, деспотом — великим”.

Прочитавши уривок цього вірша, треба замітити, що натяк на те, що Ватикан не любив Корану, це ніякий ні атеїзм Симоненка, ані його виступ проти релігії, а поетичне порівняння.

Як говорити про віру В. Симоненка у світському розумінні, то вона у нього була дуже велика. Симоненкова віра у майбутнє України сполучувалася з українським традиціоналізмом. Україна в Симоненка — це велика мати, це матір-земля з великими просторами, десятками мільйонів населення, з славним історичним минулим, з багатою творчістю та великою духовою і матеріальною культурою. В. Симоненко Україну любить і вірить у те, що український традиціоналізм, в основі якого лежать свобода духа і правда слова, дасть народові силу боротьби за рівноправність у світі.

Крім віри в український традиціоналізм, як відроджуючий і творчий чинник, В. Симоненко, ще вірить у свободу духа і правду слова у світі. Тому він у вірші „Світ який” звертається до того світу, і як старинний поет звертається до Музи і просить у неї натхнення, просить, щоб той світ дав його думці силу динаміту, а серцеві любов і добро такими словами:

„Світе мій гучний, мільйоноокий,
Прекрасний, збурунений, німий,
Нижний, і ласкавий, і жорстокий,
Дай мені свій простір і неспокій,
Сонцем душу жадібну налий!
Дай мені у думку динаміту,
Дай мені любови, дай добра,
Туркочи у долю мою, світ,
Хвилями правдавнього Дніпра.
Не шкоду-й добра мені, людині,
Щастя не жалій моїм літам —
Все одно ті скарби по краплині
Я тобі закохано віддам”.

В. Симоненко про етично-моральну силу

Віра в етично-моральну силу української людини, віра в український традиціоналізм з його національними і соціальними визвольними ідеями, це не тільки основа світогляду Симоненка, але це і основа світогляду сучасного молодого покоління в Україні.

В сучасній Україні під комуністичним режимом національні і соціальні визвольні ідеї мають інше значення, як у західньому вільному світі. Коли, скажимо для прикладу, поняття свободи у західньому вільному світі впливає з демократично-республіканського устрою, то поняття свободи в СРСР, а в тому і в Україні, впливає з поневолення українського народу комуністичним режимом. В Україні під комуністичною окупацією, яка вже роками проводить денационалізацію і русифікацію українського народу, виростає нове покоління, яке шукає не тільки способу продовження свого роду, продовження традиції, збереження мови, культури і т. д., але й засобів, як поширити українські національні і соціальні визвольні ідеї.

Український нарід має у собі досить вітальних здорових ідей і сил, які його тримають при житті. Український нарід також має свій світ ідей, що їх наповняли і наповняють молоді покоління зі своїми виразниками епохи — поетами, письменниками, мисленниками, мистцями, громадськими діячами, церковними єрархами, героями і т. д.

Цей український світ ідей все був, і є тепер, проти світу пануючого окупанта України. Ми бачимо, що сьогодні в Україні молоде покоління, яке виросло вже в комуністичному режимі, який намагався і намагається те покоління задержати в своїому комуністичному світі і йому не дає можливості здійснювати ідеї українського світу, це молоде покоління веде боротьбу за здійснення своїх українських ідеалів з позицій комуністичного світу. Ми бачимо, що сьогодні в Україні йде боротьба за здійснення конституційних республіканських прав, яких не дає центральний уряд СРСР. Ідеалами сучасного молодого покоління в Україні є — мати свою самостійну державу, свою свободу і жити в цій свободі так, як живуть всі державні народи у світі.

Невмірущість українського народу з його світом ідей В. Симоненко висловив у вірші „**Де зараз ви, кати мого народу**”, такими словами:

„Народ росте, і множитья, і діє
Без ваших нагаїв і палаша.
Під сонцем вічності древніє і молодіє
Його жорстока і лагідна душа.

Народ мій є! Народ мій завжди буде!
Ніхто не перекреслить мій народ!
Пощезнуть всі перевертні й прибуду
І орди завойовників-заброд!

Ви, байстрюки катів осатанілих.
Не забувайте, виродки, ніде:
Народ мій є! В його волячих жилах
Козацька кров пульсує і гуде”.

Національні іскри в УССР

Глибока віра Василя Симоненка у визвольні сили українського народу, не є тільки його вірою, а є вона вірою всіх сучасних патріотів в Україні і поза Україною. Є вона вірою його ровесників шестидесятників і семидесятників, що почали в комуністичній дійсності боротьбу за охорону прав людини, за респектування конституції і законів.

Ця літературна і публіцистична боротьба перекидається тепер на політичну боротьбу нації за її природне й історичне право жити у своїй державі із всебічною свободою людини і народу.

Сьогодні вже щораз виразніше видно, що національні іскри запалюють все більше і більше сердець і умів молодого покоління, яке виросло в новій добі величезного розвитку наук, техніки і прагнень сягнути теоретично і практично по тайни, закриті серпанком табу, величі і таємничості. Сьогодні щораз виразніше видно, що національно-політичне домагання свободи людини і нації і правди слова про нації на міжнародному форумі поширюється та охоплює всі народи і нації і охоплює різні ділянки національного життя. Іншими словами сказавши, сьогодні національно-політичне домагання переходить уже в боротьбу націй проти колоніального стану у світі. Це домагання переходить також у боротьбу проти колоніального стану і колоніальної політики нинішнього СС-СР супроти УРСР.

Сьогодні в Україні щораз більше знаходиться стійких визнаючів українських національних визвольних ідей, від партійних, культурних, економічних та інших діячів починаючи, а на членах молодечих організацій кінчаючи. Щораз більше і більше появляється поетів, письменників, культурних та мистецьких діячів, які шукають способів вийти з соцреалістичної зачакостенілості на широке поле вільної національної творчості.

Національні іскри, що їх кинули шестидесятники в українську дійсність в УРСР, яку до

недавня московсько-комуністичний режим прикривав „ленінськими заповідями” пробити ці „заповіді”. Вони запалили серця інтелектуалів, технічної інтелігенції, управителів економічних установ і колгоспів і вони, позбувшись страху перед арештуваннями і засланнями, заговорили на весь голос, що Україна в системі СРСР хоче бути не тільки самостійною державою зі своїм самостійним урядом і устроєм, але вона хоче самостійно вийти із цієї системи і на міжнародному форумі провадити самостійно свою політику.

Арешти і засуди за проголошення цих самостійницьких домагань устами І. Дзюби, В. Чорновола, Є. Сверстюка, В. Мороза та інших не залякують семидесятників, а навпаки заохочують до боротьби в Україні проти колоніальної неволі, що має назву СРСР.

Національні іскри з УРСР перелетіли також і у вільний світ і запалили тут серця шестидесятників і семидесятників. Треба тільки робити так, щоб ті національні іскри не загасли.

ЛЕБЕДІ МАТЕРИНСТВА

Мріють крилами з туману лебеді рожеві,
Сиплють ночі у лимани зорі сургучеві.

Заглядає в шибку казка сивими очима
Материнська добра ласка в неї за плечима.

Ой біжи, біжи, досадо, не вертай до хати,
Не пуцу тебе колиску синову гойдати.

Припливайте до колиски, лебеді, як мрії,
Опустіться, тихі зорі, синові під вії.

Темряву тривожили криками півні,
Танцювали лебеді в хаті на стіні,

Лопотіли крилами і рожевим пір'ям,
Лоскотали марево золотим сузір'ям.

Виростеш ти, сину, вирушиш в дорогу,
Виростуть з тобою приспані тривоги.

У хмільні смеркання мавки чорноброві
Ждатимуть твоєї ніжності й любови.

Будуть тебе кликати у сади зелені
Хлопців чорночубих диво-наречені.

Можеш вибирати друзів і дружину,
Вибрати не можна тільки Батьківщину.

Можна вибрати друга і по духу брата,
Та не можна рідну матір вибирати.

За тобою завжди будуть мандрувати
Очі материнські і білява хата.

І якщо впадеш ти на чужому полі,
Прийдуть з України верби і тополі,

Стануть над тобою, листям затріпочуть.
Тугою прощання душу залоскочуть.

Можна все на світі вибирати, сину,
Вибрати не можна тільки Батьківщину.

* * *

Ми думаем про вас. В погожі літні ночі,
В морозні ранки і вечірній час,
І в свята гомінки, і в дні робочі
Ми думаємо, правнуки, про вас.

Ми думаем про вас — і тому наші руки
Не в'януть біля плуга і станка,
Тому в серцях у нас не витончена мука,
А радість голосиста і дзвінка.

Ні, то не сум промінить риса кожна,
То творчість б'є з надхненних наших віч,
А творчість завжди мрійна і тривожна,
Немов травнева неспокійна ніч.

Ні, сонний спокій зовсім нам не сниться,
Ні, нас не вабить ніжна тишина —
Прийдешнє осяває наші лица,
Неспокій творчий з вічністю єдна.

І тому ми спокійно і суворо
Стрічаємо у праці і борні
Наклепи злобні і тупі докори,
Потоки божевільної брехні.

Ми думаем про вас. В погожі літні ночі,
В морозні ранки і вечірній час,
На свята гомінки і в дні робочі,
Нащадки дорогі, ми захищаєм вас.

• •
•

Юність в інших завжди загадкова.
А своя — проста була чи ні?
Це ж вона уперто й гарячково
Відкривала істини смішні.

Це ж вона, нестримана й криклива,
Повна вихвалень і недовір,
В поєдинки рвалася сміливо,
Глуздові часом наперекір.

То чого ж стогнати кучеряво:
— Що за діти — хай боронить Бог! —
Юність має на тривоги право,
Що ж то і за юність без тривоги!

Хай ми посинієм од натуги,
Поступ не зупиним все одно:
Нові покоління — не папуги,
Щоб товкти заучене давно!

Юність вчать — наука їй не шкодить,
Але рветься зойк у мене з уст:
Хай до неї й близько не підходить
Із своєю міркою Прокруст!

Шкільна лектура

П. Куліш: Чорна Рада	2.00
І. Франко: Захар Беркут	2.00
І. Франко: Борислав сміється	2.00
В. Модрич-Верган: В. Симоненко	1.50
І. Багряний: Тигролови	2.00
М. Вовчок: Інститутка	1.50
П. Мирний: Хіба ревуть воли	1.50
Леся Українка: Бояриня	2.50
І. Нечуй-Левицький: Микола Джеря	1.50

Замовлення висилати на адресу:

EDUCATIONAL COUNCIL — U.C.C.A.
P. O. Box 391 — COOPER STA.
New York, N. Y. 10276-0391

